

**PRIMA JESV SOCIETAS
CLAUDIOPOLITANA**

LAUREATO HONORI

NEO-DOCTORUM

**In Alma, ac Regio-Principali Academia
Claudiopolitana**

**In Conventu Csikiensi
M DCC XV**

*PRIMA JESU SOCIETAS
CLAUDIOPOLITANA
sudore, et sanguine secunda, et foecunda.*

Author:

P. Joannes Gyalogi Gyöngyössiensi S.J.

(1686-1761)

Anastatic edition of the volume printed
in the Franciscan Convent in Ciuc, 1715.

This volume reproduces the copy preserved
at Országos Széchényi Könyvtár, Budapest,
call number 184.248/1

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2022

TRADIȚIE ȘI EXCELENȚĂ
PRIN
CULTURĂ-ȘTIINȚĂ-INOVAȚIE

ISBN 978-606-37-1664-5

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro>

A note on the edition

Prima Jesu Societas Claudiopolitana
In Conventu Csikiensi, MDCCXV.

The first institution of the Society of Jesus in Cluj
[Printed] in the Convent in Ciuc, 1715.

This work is the first direct evidence, as documented by 2022, of the conferment of a doctoral degree on the current territory of Romania, in 1715, at the Claudiopolitan Academy (of the Báthory University - within the Jesuit College of Cluj).

By royal decree issued by Stephen Báthory, *Accademia Claudiopolitana* was founded in 1581, with university status and the right to confer the academic titles of *baccalaureus*, *magister* and *doctor*, which went on to develop into *Universitas Claudiopolitana* in the 18th century. *Accademia*

Claudiopolitana reached the level of higher education (philosophy/theology) as early as 1585, but to date we have not found any direct or indirect evidence of degrees conferred in the early period of the institution (1581-1606).

After resuming activity in 1698, the *History of the Jesuit College of Cluj (Historia Societatis Jesu Claudiopoli)* mentions, as early as 1701, examinations and the awarding of university degrees in philosophy at the Claudiopolitan Academy, but does not name them explicitly. The first indirect mention of the granting of *baccalaureus* degrees is expressly recorded in 1713 in the report of the higher education institution submitted to Rome (*Historia Societatis Jesu Claudiopoli*). In 1714, the conferment of the title of *magister* was also made for the first time.

This work is direct evidence of the conferment of the title of doctor in 1715, as it was awarded in the universities of the world at the time. Typically, examinations for academic degrees were conducted in debate-examinations

based around central questions/theories, often formulated in advance (including in writing, when resources were available). The sessions were public, being attended by academics, students, prominent personalities and other interested persons. The ceremony was formal and celebratory, both scholarly and ecclesiastical. To mark such an event, higher education institutions in the 16th-18th centuries established the tradition of publishing special volumes in recognition of those who sat examinations and obtained university degrees. These volumes were called *libelli promotionis* (promotional books). Typically, these were small volumes containing unpublished works or established scholarly works, but the title page would also include information about the event on the occasion of which it was published. This information was often also publicly presented before the examination.

In this case, the term “new doctors” (*neo-doctorum*) and details of the president who chaired the debate-examination (proponent of doctors, the monk-priest Tobias Dirner, member

of the Jesuit Order, professor of metaphysics and ethics at the *Accademia Claudiopolitana*) refer explicitly to the event. The promotional books, edited under the strict supervision of Jesuit professors and published under the auspices of the Jesuit College of Cluj, are testimonies of the early examinations and the awarding of the university degrees of *baccalaureus*, *magister* and *doctor*. In order to limit expenses, the print runs of these publications were small, i.e. 24 copies at major Jesuit institutions such as the University of Vienna. The books were distributed only during the examination. Silk-bound copies were offered only to the rector and the chairperson of the debate-examination (promoter).

There were various types of promotional books, depending on the work published in the volume, funding of the publishing house and the inclusion or absence of illustrations. Here we are looking at an example of a *libellus promotionis* including an unpublished work, where the cost of publishing went to some of the students in the humanities classes (poetics and rhetoric). They offered the book to their senior colleagues who

had been advanced to the academic degree of doctor. Sometimes, in such cases, the unpublished work included in the volume would be the actual work of the professor teaching poetry or rhetoric.

This volume is therefore the anastatic edition of the promotional book published for the ceremony of conferring the highest degree in philosophy (*Suprema Philosophiae Laurea*), namely the degree of *doctor*. The event took place at the *Academia Claudiopolitana* in 1715. In preparation for the debate-examination, some of the humanities students wrote a *libellus promotionis* in which they published an “accolade which recounted in a lofty style the beginnings of the Society of Jesus in Cluj.” The nominal list of the students who offered the book appears on the last page of the volume, under *Nomina offerentium*. Among them there is, for example, the young *Count Ladislaus Gyulaffi* (1699-1754), future Chancellor of Transylvania. The name of *Iosephus Boer de Kövesd* is also mentioned, a member of the Romanian family Boer de Coveşd/ Cuieşd, a

family which during the 18th century, stood out in the administration of several counties (Alba de Sus, Alba de Jos, Hunedoara and Turda).

The new doctors (*neo-doctorum*) are not named in the volume, nor is the name of the author of the work mentioned. The omission of the name was due to the total annulment of individuality within the strict monastic Jesuit order. Intellectual property was deemed a common property of the order, with authors sharing the credit with their colleagues. During the 18th century, including in the *Academia/Universitas Claudiopolitana*, the presentation became gradually standardised and included the names of those who obtained the degrees, along with additional details pertaining to the promoter and the published work (there are several such works associated with the *Academia/Universitas Claudiopolitana* in connection with the degrees of *baccalaureus*, *magister* and *doctor* conferred after 1715). Furthermore, the publication of papers summarising the debate-examination after defence was gradually encouraged, the authors

of which were usually the promoter and/or the one who was awarded the degree. As of the 19th century, emphasis was placed on the candidate's original contribution, clearly stated in writing before the debate-examination. At the University of Cluj, the first record of such a modern doctorate is dated 1872/1873.

On the back of the title page of the original copy, which is kept in the National Széchényi Library of Hungary, the name of the author was mentioned: *P. Ioanne Gyalogi Gyöngyösiensi*. The theory of his authorship is also supported by another fact. As a rule, the author of the work published in the promotional book would be the professor of the poetics or rhetoric class in that year. In 1715, the professor of the humanities class in Cluj was the Jesuit Johannes Gyalogi. He etched his name in the cultural history of Transylvania as a preacher and poet. He was born in Gyöngyös (Hungary) on 6 January 1686. Following higher studies in philosophy and theology, he was ordained a priest in 1713. In 1715 he taught at *Accademia Claudiopolitana*. He

would return to Cluj from 1718 to 1720 as a professor of logic, physics and mathematics, then from 1728 to 1729 as seminary provost, and from 1747 to 1751 as a preacher. He was a good public speaker and was invited to give celebratory addresses on formal occasions, such as the laying of the foundation stone (1718) and the inauguration of the Jesuit church in Cluj (1724).

For the book edited by his students, Johannes Gyalogi wrote an epic poem about the history of the founding of the Jesuit College in Cluj. The first part of the book gives an overview of Cluj and a tribute to the governor Sigismund Kornis. That is followed by praises in verse dedicated to the Jesuits who served in Cluj between 1579 (1581)-1603 (1606): Johannes Leleszi (the first Jesuit to arrive in Transylvania), Jacobus Wiecus/Wujek (the first rector magnificus of the Báthory College/University - Claudiopolitan Academy), Ferdinandus Capecius (the second rector), Joannes Argenti (vice-provincial and rector) and Emmanuel Nerius (assistant friar, martyr). Each of the poems is introduced by an

exposition, quoted from various official Jesuit histories. The poems have been written as examples of versification. The presentation of Cluj and the address to the governor were written in distichs. In the chapters on Leleszi and Wiecus/Wujek, the author used the prosopopoeia figure of speech, in that on Ferdinandus Capecius he composed an eclogue and on Johannes Argenti a propemptikon. The volume concludes with an epigram and a scazon poem. Hence, we have enough indications to conclude that Gyalogi's work also had a pedagogical function.

Lukács József

*Museographer, UBB History Museum/
UBB Academic Cultural Heritage Department*

Daniel David

UBB Rector

*PRIMA JESU SOCIETAS
CLAUDIOPOLITANA
sudore, et sanguine secunda, et foecunda.*

Autor:

P. Joannes Gyalogi Gyöngyössiensi S.J.

(1686-1761)

Ediție anastatică a volumului tipărit
în Conventul Franciscan din Ciuc, în 1715.

Reproducerea volumului s-a realizat
după exemplarul păstrat
la Országos Széchényi Könyvtár, Budapest,
cota 184.248/1

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2022

Notă asupra ediției

Prima Jesu Societas Claudiopolitana
In Conventu Csikiensi, MDCCXV.

Prima instituție a Societății lui Isus din Cluj
[Tipărit] în Conventul din Ciuc, 1715.

Această lucrare este prima dovadă directă, identificată până în 2022, a conferirii titlului universitar de doctor pe teritoriul actual al României, în 1715, în cadrul Academiei Claudiopolitane (Universității „Báthory” - din Colegiul Iezuit din Cluj).

În 1581, prin diploma regală a lui Ștefan Báthory, se fondează *Academia Claudiopolitana*, cu rang de universitate, care avea dreptul să confere titlurile universitare de *baccalaureus*, *magister* și *doctor* și care a evoluat în secolul al XVIII-lea în *Universitas Claudiopolitana*. *Academia*

Claudiopolitana a atins nivelul studiilor superioare (filosofie/teologie) încă din 1585, dar până în prezent nu avem identificate dovezi directe sau indirecte privind titlurile conferite în prima perioadă a instituției (1581-1606).

După reluarea activității în 1698, „Istoria Colegiului Iezuit din Cluj” (*Historia Societatis Jesu Claudiopoli*) menționează încă din anul 1701 examene și acordări de titluri universitare în filosofie în cadrul Academiei Claudiopolitane, fără însă să le numească explicit. Primele dovezi indirecte referitoare la acordarea titlurilor de *baccalaureus* apar explicit în 1713, prin menționare, în raportul instituției universitare către Roma (*Historia Societatis Jesu Claudiopoli*). De asemenea, în 1714 au fost confirmate în același mod primele conferiri ale titlului de *magister*.

Lucrarea de față este o dovadă directă a conferirii titlului de *doctor* în 1715, în condițiile în care se acorda acest titlu în universitățile lumii de atunci. În general, examenele pentru titlurile universitare erau susținute în cadrul unor dezbateri-examen construite în jurul unor

întrebări/teze principale, adesea formulate anterior (inclusiv în scris, atunci când existau resursele necesare). Ceremoniile erau publice, fiind prezente cadre didactice, studenți, personalități de vază, dar și public interesat. Era o ceremonie festivă și distinsă, deopotrivă științifică și religioasă. Pentru a marca un astfel de eveniment, în instituțiile de învățământ superior din secolele XVI-XVIII s-a statornicit tradiția de a edita volume speciale în onoarea celor care susțineau examene și obțineau titluri universitare. Aceste volume se numeau *libelli promotionis* (cărți de promovare). De regulă, acestea erau volume de mici dimensiuni în care se publicau opere inedite sau lucrări didactice consacrate, pe prima pagină figurând însă și informații despre evenimentul cu ocazia căruia s-au publicat. Aceste informații erau prezentate adesea și public, înainte de examen.

În cazul de față, despre eveniment apar explicit termenul de „noii doctori” (*neo-doctorum*) și informații despre președintele care a prezidat dezbaterrea-examen (promotorul doctorilor,

călugărul-preot Tobias Dirner, membru al Ordinului Iezuit, profesor de metafizică și etică la *Academia Claudiopolitana*). Cărțile de promovare, editate sub stricta supraveghere a profesorilor iezuiți și publicate sub egida Colegiului Iezuit din Cluj, sunt mărturii ale vechilor examene și ale acordării titlurilor universitare de *baccalaureus*, *magister* și *doctor*. Pentru a limita cheltuielile, tirajele acestor publicații erau mici, spre exemplu 24 de exemplare la instituțiile iezuite majore, precum Universitatea din Viena. Cărțile erau distribuite numai în cadrul examenului. Unele exemplare legate în mătase erau adesea oferite numai rectorului și președintelui dezbaterii-examen (promotor).

În funcție de opera publicată în volum, de modul de finanțare al editării, de prezența sau absența ilustrațiilor, cărțile de promovare erau de mai multe tipuri. Avem în față un exemplu de *libellus promotionis* în care a fost publicată o operă inedită, iar costurile editării au fost suportate de o parte a cursanților claselor de umanioare (clasele de poetică și de retorică).

Aceștia au oferit cartea colegilor lor mai mari, promovați la gradul academic de *doctor*. Uneori, în astfel de cazuri, lucrarea inedită publicată în volum era chiar opera profesorului claselor de poetică sau de retorică.

Așadar, acest volum reprezintă ediția anastatică a cărții de promovare publicate cu ocazia ceremoniei de acordare a titlului suprem în filosofie (*Suprema Philosophiae Laurea*), titlul de *doctor*. Acest eveniment a avut loc la *Academia Claudiopolitana*, în anul 1715. Pentru dezbaterea-examen, o parte a cursanților claselor de umanioare au pregătit un *libellus promotionis* în care au publicat „un discurs laudativ care relatează într-un stil sublim începuturile Societății lui Isus la Cluj”. Lista nominală a cursanților care au oferit cartea se găsește pe ultima pagină a volumului, la *Nomina offerentium*. Printre aceștia îl găsim, de exemplu, pe tânărul *conte Ladislaus Gyulaffi* (1699-1754), viitor cancelar aulic al Transilvaniei. Apare și numele lui *Iosephus Boer de Kövesd*, membru al familiei românești Boer de Coveșd/Cuieșd, familie care în cursul

secolului al XVIII-lea s-a remarcat în administrația mai multor comitate (Alba de Sus, Alba de Jos, Hunedoara și Turda).

Noii doctori (*neo-doctorum*) nu au fost nominalizați în volum, așa cum nu apare nici numele autorului operei poetice. Omiterea numelui era o consecință a anulării totale a individualității în cadrul strict al ordinului monastic iezuit. Proprietatea intelectuală era considerată un bun comun al ordinului, autorii împărțind meritele cu colegii lor. Pe parcursul secolului al XVIII-lea, inclusiv în *Academia/Universitas Claudiopolitana*, prezentarea a fost treptat standardizată, incluzând în mod obligatoriu și numele celor care au obținut titlurile, alături de mai multe detalii despre promotor și lucrarea publicată (există mai multe astfel de lucrări asociate cu *Academia/Universitas Claudiopolitana*, în legătură cu titlurile de *baccalaureus*, *magister* și *doctor* conferite după 1715). Mai mult, gradual, după susținere, s-a încurajat publicarea de lucrări care vor rezuma dezbaterile-examen, ale căror autori erau de obicei promotorul și/sau

cel care a dobândit titlul. Începând cu secolul al XIX-lea, s-a acordat o importanță majoră contribuției originale a candidatului, prezentată clar, în scris înainte de dezbaterea-examen. În Universitatea clujeană, prima dovadă a unui astfel de doctorat modern este atestată în 1872/1873.

Pe versoul paginii de titlu a exemplarului original, păstrat la Biblioteca Națională „Széchényi” a Ungariei, cineva a notat numele autorului: *P. Ioanne Gyalogi Gyöngyösiensi*. Faptul că el a fost autorul se poate susține și cu un alt argument. De regulă, autorul operei publicate în cartea de promovare era profesorul clasei de poetică sau de retorică din acel an. În anul 1715, profesorul claselor de umanioare de la Cluj a fost iezuitul Johannes Gyalogi. El și-a înscris numele în istoria culturală a Transilvaniei ca predicator și poet. S-a născut în localitatea Gyöngyös (Ungaria), în 6 ianuarie 1686. După studii superioare de filosofie și de teologie, a fost hirotonit preot în 1713. În 1715 era profesor la *Academia Claudiopolitana*. A mai revenit la Cluj între anii 1718 și 1720, ca profesor de logică,

fizică și matematică, apoi în perioada 1728-1729, în calitate de prefect al seminarului, iar în perioada 1747-1751, ca predicator. A fost un bun orator, el fiind invitat să țină discursuri festive cu ocazii solemne, cum a fost, de exemplu, amplasarea pietrei de temelie (1718) și apoi inaugurarea bisericii iezuite din Cluj (1724).

Pentru cartea editată de cursanții săi, Johannes Gyalogi a scris un poem epic despre istoria începuturilor Colegiului Iezuit din Cluj. În prima parte a cărții găsim o prezentare a Clujului și un omagiu adresat guvernatorului Sigismund Kornis. Urmează laudele în versuri dedicate iezuiților care au activat la Cluj în perioada 1579 (1581)-1603 (1606): Johannes Leleszi (primul iezuit ajuns în Transilvania), Jacobus Wicus/Wujek (primul *rector magnificus* al Colegiului/Universității „Báthory” - Academiei Claudiopolitane), Ferdinandus Capecius (al doilea rector), Joannes Argenti (vice-provincial și rector) și Emmanuel Neri (călugăr ajutător, martir). Fiecare poem este precedat de un argument, citat din diferite istorii oficiale iezuite.

Poemele au fost scrise astfel încât să ofere exemple de versificație. Prezentarea Clujului și salutul adresat guvernatorului au fost scrise în distihuri. În capitolele destinate lui Leleszi și Wicus/Wujek, autorul a apelat la figura retorică a prozopopeii, despre Ferdinandus Capecius a scris într-o eglogă, iar despre Johannes Argenti, într-un propempticon. La finalul volumului a inclus o epigramă și un poem în scazon. Astfel, există suficiente argumente pentru a susține afirmația că opera lui Gyalogi a avut și un scop didactic.

Lukács József

*Muzeograf, Muzeul de Istorie al UBB/
Direcția de Patrimoniu Universitar al UBB*

Daniel David

Rectorul UBB

A
C. D. D. D.

D
Dat Gabernus opes
Dat justinianus
honores.

Pauper aristoteles
Cogitur ire pedes
inclinat.

Abiit aristoteles. his
utroque pedibus.

Am Imitium Major
Am omniis fueram
Sonus Imitium
Postquam
Tardus Imitium
Sivem, inest, ma, o, d, i
vayok, si, atomban, habet
Sombat vagon
Ambar, secret, u, k
Am Major, Por, i, a, m, a
Am Am Am major
Am major, g, b, e, i, a, v, i, n, i, t, e, r, a
O Deus omnipotens et

O Deus omnipotens me
tera vitaria summa
gloriarerent

O Deus omnipotens
miserere Domini
eternam

·PRIMA JESV SOCIETAS

Claudiopolitana

Sudore, & Sangvine

SECUNDA, &

Fœcunda

LAUREATO HONORI

Reverendorum, Nobilium, · Excellen-
tium, ac tam Virtute, quàm eruditione
Conspicuum Dominorum, Dominorum

NEO-DOCTORUM

Cùm

In Alma, ac Regio - Principali Academia
Claudiopolitana

Per

Reverendum Patrem TOBIAM DIRNER
é Societate JESV, AA.LL. & Philosophiæ
Doctorem, ejusdémq; Professore emeritum,
Supremâ Philosophiæ Laureâ

SECUNDIS ALITIBUS

insignirentur :

Ab

ILLUSTRISSIMA ac SPECTABILI Rhetorica
CLAUDIOPOLITANA.

Dicata, Dedicata.

In Conventu Csikiensi,

Anno à partu Virginis MDCC.XV.

184.248

Antoine P. Joanne Dyak

184.248

A.M. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Egyesült Néveléktársulat
1934. évi 37.

REVERENDI, NOBILES, EXCELLENTES,
ac Doctissimi Domini, Domini-
NEO-DOCTORES.

PRimitius Societatis **JESV** in regno *Transyl-*
vaniæ, post *C. XL.* annos, quàm ab serenissi-
mo *Poloniarum* Rege **STEPHANO**, nec non
CHRISTOPHORO Fratres Principibus **BATHO-**
REIS, *Claudiopolim* invec̃ta esset; inclarescente
jam *Catholico* die, libet publica luci siffere, eorū
q̃q̃, veteranos vultus contemplari in hoc tri-
umphi vestri teatro **DD. NEO-DOCTORES**
Philosophi. E' maximis; optimisq̃, viris quater-
nos duntaxat, adjecto fortissimo *Martyre*, sele-
gimus, veluti *Quinque* limpidissimos (a) la-
pides electos de torrente *Ecclesia*, & quon-
dam in *Dacia* caput (quod à vero capite defe-
cerat) *Divinitus* intortos. Ex ijs congruum de
ceteris facite *judicium*: quantorū virorū sudo-
ribus *Laurea* vestra immaduerint, ut aliquam-
multis post *aristas* **SECUNDÆ** excrescerent,
& nepotum tempora coronarent. Eorum adju-
vanda *Transylvania* incredibilem conatum, la-
borem, *vigilias* non ego, si centum *lingvas*, &
ora centum *indipiscar*, dignè *eloqui* possum; qui-
bus *imperiosa* civitas aqua toties, & igni inter-

A 2

di-

(a) 1. Reg. 17. v. 40.

dixerit, repetitisq; exilijs, atq; etiam mortibus felices Ecclesia progressus conata retardare, aliud non intulit, quam quod solet ignis auro, vel fulmina Lauro. Societatē JESV oportuit inter persecutiones adolescere: quibus cum luctata, nihilominus in utraq; repub. demonstrare potest fructus sudorum; in politicis post SIGISMVN·DV·M Principem Bathoreum omnes pene Transylvania Magnates, quos cum Doctore gentium vocare possit: Gaudium, & coronam suam. In Ecclesiasticis unum, multorum instar Eminentissimum S. R. E. Cardinalem Petrum Fázmány: quem Claudiopolis nostra primum Societati adolescentem: Societas amplissimo Cardinalium collegio adscripsit, malleū Septentrionalium hereticorū, nec non patrie linguae Ciceronem; dignos sanctissimis institutoribus discipulos. Quorum & vos, ut fidei catholica: sic virtutū, ac sapientiae haeredes, ac germina; à pulvere vindicatus accipite Majorum ceras, & si quando per graviores Stagira curus integrum erit, eorum lineamenta (utinam Appellem inveniissent!) vel nictitanti oculo sub umbra Lauri pertegitote.

SECUNDIS

Laureis vestris

Addictissimus

Parnassus Claudiopolitanus.

URBIS CLAUDIOPOLITANÆ
CONSPECTUS.

Nunc age, fraternas exi mea fama p̄ oras,
Et juga formosum fer per eburna pedem.
Et quamvis paries non unus amantibus obftet,
Rumpe catenatas igne, vel ense petras.
Sic perfossus Athos magno fert nomina Xerxi:
Et Pœno domitæ regna dedere nives. (penē
Nos quoque vel toties scythicum per colla, bi-
Christiadum, prona gestimus arma manu.
Franca meos quoties fleverunt lilia contos,
Vsq̄ue memor nostri Rhene bicornis eris!
Nullus Gyula meas posthac teret arduus alpes,
Sit procul armiferæ mœnibus ira Deæ.
Et nocuit toties limen superasse negatum,
Quæ natura mihi, Claustra pudica dedit.
Itamen, & puros cum Cyclade suscipe vultus,
Mitis in Hungaridum rumor iture rosas.
Nec galeâ, te nec cinctu munire Gabino:
Tempus erat, patrijs sat mihi culte genis.
Illa ego, quam gelidis Samufius aliger undis
Alluit, aprico mœnia figo solo, (ces;
Claudia; jam dominas cui nectit CAROLUS ar-
De tanto faustum Cæsare nomen habe!
Visa sui tantum, visæ dedit Attila dextras,
Pescor Achæmenio Regia sponsa Duci.
Nec decus admissò violatum fœdere rebar,
Hungara Romanos dum premit ira Deos,

Foverunt eadem geminos cunabula Martes,
Hic quoque de Scythicis scribitur ortus agris.
Ac simul indomitæ posui cognomina proque
Tessera, delêto Marte, M A R I A subit.
Undique me proni superùm cinxêre favores,
Et quibus iratis fors quoque versa cadit.
Cingit me gelidâ Pater ipse racemifer uvâ,
Hinc oculis, illinc florida scena patet.
Flava Ceres nullâ regnat spatiosior aulâ,
His quoque (sic fama est) nata putatur agris.
Non ego Trajanos meruissem Dacia pontes,
Tarpejus toties quos iterabat eques,
Aurea penderet nostris nisi vitibus uva,
Et traheret cyprias aureus imber aves.
Proximus Asturibus sonipes mihi ludit in ar-
Qui deceant currus Regule phœbe tuos. (vis,
Ne fileam, quâtos memorum per opacâ labores
Præbeat armiferæ, lactea cerva Deæ,
Vallibus hæc imis, altique crepidine saxi
Imminet, alipedes ense secuta feras.
O quoties humero pharetram projecit, & arcum,
Perdidit innumeras, dum placet una, feras.
Vidi ego, quàm multus cornu pēderet eburno
Cervus, & armenti gloria, staret aper.
Illa palatinis stabat religata triumphis
Præda, pharetratæ præmia casta manûs.
Et meus aurifera lucet Paestolus arenâ.
Quâ Celebrat fuscis Indus, & Indus aquis.
Cætera quid memorē? mediâ subeam, in au-
Quâsq; linu gesto, conveniamus opes. (Iam:
Stat.

Stat mediò vallata forò regalior ædes,
 Aligerùm summo flebilis ara duci.
 Ara stetit divùm quâ non formosior ulla,
 Qua patet imperium Dacia culta tuum.
 Ut primùm nostros invasit Erynnis honores,
 Et tulit incesta, non sua poma, manu;
 Franciadum vixitq; procax nova môstra Cari-
 Hoc oriens, illud Memnonis ora tulit. (na,
 Ipsa novos utero fœtus complexa capaci,
 Flebilior Paridis claudia, matre fui.
 Terrebat miserâ lupa, quam genuisse videbar,
 Ore ferens ternas, per mea sceptra, facos.
 Hic erat infelix rerum prænuntius ignis,
 Et lupa pollicitis haud caritura malis.
 Dij, quib; iratis, damnorum semina, dentes
 Sparsumus! exitij spemque, caputq; mei,
 Jam tenet urbanos Cervix inimica curules,
 Nulla colunt nostrum rostra togata latens.
 Bella gerunt turres, ac templa minantia templis
 Exercent veteres ardua tecta minas. (alta,
 Quocùnque aspicias, quâ mœnia tendimus
 Templâ quot, aversos tot sovet ara Deos.
 O mihi BATHOREI, virtutum semina, DENTES
 Crescite, magnanimæ fortia signa domûs!
 Aspicit Eoo, quâ mœnia lucifer ortu,
 Sacriferò Celsum limine marmor erat.
 Hæc mihi Bathoreis stabat domus alta colûnis,
 Dictaq; claudiacis hæc, Acadêmus agris,
 Heu miserâdè lapis, si quæ fata aspera rumpas,
 Magnorum fies aula timenda Ducum!

Marmor eris, quondã terror Carthaginis altæ
Ardua casuris mœnibus arma ferēs.
At te livor edax à Culmine solvet eburno,
Tecum spes Regum; Lojolidumque cadet.
Ector, Ubi rates nostrò quoscunque libellò
Legeris, hæc tantos protulit aula Viros.
Nũc quòq; purpureas signarunt marmora gut-
Jam Calvine tuæ est, arx; caputq; lyræ. (tas
Alterã non longè Juvenum, mea rura viroses
Aula colit, Cytharis aula jocosa suis.
Ut primùm reduci Urbs patuit Mavortia pin-
Hæc raptim sedes missa Deabus erat. (dò,
Visus erat primùm vastæ non maximus Urbis
Circus, at in parvo spes tamen hujus erat;
Quæ modò magnificis circum vallata colūnis,
Acceptura novos ponitur aula viros.
Fortunent superi! Nisi me spes credula fallit,
Tertia calcatis ibit Athena procis!
Jam nova te capiet, Virgo lacrymabilis, aula,
Orbis amor. mea spes, Lojolidumq; salus!
Qua duce, nulla sacros vertat fortuna penates,
Neuserat arsuras tecta per alta faces.
Dij faciant, cedros vincas ætate perennes!
Vincas & lybico stantia saxa mari!
Dodonæa suis quercus tibi detrahat annis,
Cum lauro æterni tempora veris habe.
Vos quòq; Pegasides, firmas servate colūnas,
Vestra salus illa statq; caditq; domo.
Qua sol purpureis moriēs ferit ignibus Urbem,
Stat

Stat mihi littoreo (a) Virginis ara iugo:
 Ara potens rerū, pietas eum prisca sedebat:
 Urbibus, hanc multi numen habere putant.
 Namq; fidem mihi fama facit, sine crimine fo-
 Vixit, ab hac laudē nullus adulter habet (la
 Nunc quoq; turba procaz limē tetigisse pudī-
 Dat vitio: ultores novit adesse Deos. (cum
 Cætera nupserunt peregrinis culmina sponſis,
 Excusanda tamen: quid nisi marmor erant?
 Quis scit, an arcanos nō fundant marmora plā-
 Saxa nec, ultoris Cæsaris arma petāt? (ctus?
 Nescio quem, rupes sed Persea? Persea? clamās
 Plāngit, ut Ionio vinc̄ta puella mari.
 Vidi ego, saxa duas Cœlo protendere palmas
 Vox dēerat, lacrymæ nuntia vocis erant.
 Sæpe etiam gressus moliri saxa videbam,
 At pigra marmoreos tardat arena pedes.
 Amphion aliquis cytharam renōvaret eburnā:
 Ad dominas irent saxa pudica manus.
 Tunc ego post tabulam quid agat cornicula,
 Non sibi nativis ingeniosa comis. (cernam,
 Lacteus ales ebur, viridem si poseat Achantis,
 Læsa verecundam sollicitetq; comam.
 Noscat adoratam volucris Junonia pennam;
 Et repetas oculos Lucifer Arge tuos?
 Quas stultē petijt, pennas vitabit, & aptam
 Lucibus æternis induet illa togam.
 Hæc erit (absolvam) facies imitabilis Urbis,

A. 5

Linea

(a) *Monstra Claudia: Basilica vetusta B. V. in colle amantissimo.*

Linea non uno visâ colore mihi :
Námq; modò ora latēt Meropei syderis instar,
Nunc Electra tuum , Majâq; vincit ebur.
Et quantum Nymphas humero Diana relin-
Najades , & roseis deidamia genis : (quit ;
Tantum Dacorū præstant tua mœnia castris ;
Dum regnet dominis mœnibus U N A Fides.
NIL a Deo fortVna graVIS MiseraBLE seCIt ;
Ut minuant nullâ gaudia parte malum (a).

EXCELLENTISSIMO DOMI-

NO GUBERNATORI,

atque

Inclito statui Catholico

Felicitatem.

Pagina iudicium tanti subitura Senatûs
Pallet, uti Delpho missâ legenda Deo,
Néve comis sparsis, quali nurus Attica luctu:
Exeat, armiferi Consulis ora timet
Si qua, tamen spes sit missò ventura libello,
Forte Patrum ceris tu quòque pulcher eris.
Námq; quot exigua mōstrabis imagine vult⁹,
Quòtque feres longos, Dacica fulcra, Patres :
Tot, quib⁹ impēsos CORNISIA dextra favores
Contulit, Aonijs fers memoranda tubis.
Illa sinu fovit generis primordia nostri,
Et Clypei parvæ Cuna cohortis erant.

Et

(a) Ovid. 4. de pont. El. 4.

Et modo pendet adhuc coram (a) sublimis e-
 Fortior admiffæ tentio, decusq; rotæ (burno
 Utq; diu pergat. Dactū qui proximus Orbem
 Phœbe regis, scuto tecta sit illa tuo.
 Lecta seges Procerum, fidei quæ foedera servas
 Hunniadum, castis intemerata focis.
 Nec placuit labarū, damnatæque signa secutis
 Pectora Tarpæjo dissociare jugo. (kell;
 Csaquiadæ, gens alma, Patres, magniq; Mi-
 Halleri veteres, Lazaridumque domus,
 Et quidquid magnū Daco jam clāditur Orbi,
 O quibus una salus Romule trames, erās!
 Vos Ignatiadas, vos indignante Senatu
 Claudiacis toties asseruistis agris?
 Non sic Andromede placuit Cephæja Persæo,
 Nec toties viduo Tyndari flecta Viro es:
 Quam mea causavit varios fortuna timores,
 Res est in placitis anxia rebus amor.
 Sæcula jã meruit, quis credere sæcula posset?
 Solicitam Procerum vel domus una fidem.
 Vivite fulcra novæ Patriæ, statuatq; tenete,
 Quam dat Olivifero Roma Camille tibi.
 Cedite Romulidum tantis ultoribus hostes,
 Cæsareo CLEMENS alite faustus ovet!
 Faustus ovet, ruptumq; reponat Pélion offæ:
 Unus, ut antè, Petram victor utramq; regat.

(a) *Monoceros in signe Cornisæ gentis.*

JOANNES LELESZI

Sigismundi Principis Bathorei Moderator, & primus de Societate Transylvaniæ Apostolus.

ARGUMENTUM.

P. Ioannes Leleszi Hungarus, Quinq; Ecclesias natale solum habuit, suo deinde Ignatianò zelò plures quàm quinque fundaturus Ecclesias, Post invitam Año 1566 Societatem JESV, Aristotelem in Bavaria interpretatus magnò gentis applausu Rudolphi II Imperatoris, nec non ardentissimo Bathoreorù Principum postulatu, in Träsylvaniam Hæresum eluvionibus sedissimè violatam animum adjecit. Reperit Claudiopoli 6 Catholicos, in qua deinde Vrbe constituta Universitatis apud Bathores auctor fuit. Certè quò die Christophorus Princeps Fratri suo Poloniarum Regi scripsit, agebat: Leleszium Jesuitam eo die 40 Arianos fonte sacro abluisse. Vix inauditum adessè in Vrbe Jesuità, lumen calitus affuisse bonis diceret, tanto omnium ordinum certamine, ut eum sua quisque ditioni cuperet Apostolum. Vicit Bathorù Majestàs: brevè à Christophoro septennem filium, ex hæretica matre Elisabetha Bocskaja natum, Alba-Julia accepit educandum, ijs virtutibus, qua Bathores decerent. Ad cuius institutionē Divinitus factus, ad octavum decimum ætatis annum

*annum Sigisfundum formavit Principem, nisi
Provincia calamitates intercessissent, verè
Regium: Tandem ne huic quoque aula sua de-
esset Herodias, quæ Joannis caput peteret: à pri-
maria sumina porrectò venendò afflictus, tū glo-
riosò exiliò deportatus, obit Laureti: clarus
meritis,*

*Est: Laureti. P. Nadasi
in an. dier. memor. S. J.*

Ate (semper enim Dacùm devota saluti (tē)
Nomina Joānes: tenet hęc mea claudia sep-
A te, seu patrij redeas aurora diei:
Bathoreis investa rotis, pulsura minaces:
Hæreseon noctes radio, quo charior alter
Mœnibus Imperij nunquam surrexerat altis:
Sive Ignatiadæ manibus vexillâ gradivi
Prima feras, septem bello domitura triones,
Felicis templisque datura rebellibus aras:
Dū canim, Proceres, tātæ fulcra ardūa gētis,
Nobis armiferum surgat te principe carmen.

Angèle quis quis eris de tot modo millibus
Imperiū sumo Dacùm qui jure gubernas (tūq,
Arbiter, & septena vigil cui castra tueris!
Angèle Dacorum columen, quē ritè statorem
Imperij, populus coluit magis omnibus unus!
Fate, quis Herculeam valuit rupisse Catenam
Hūniadū amplexā populos, & corda ligantē
Nā meminisse potes, cecidit quo numine læso
Dacia:

Dacia? cura Deūm, magni pupilla Tonantis?
Eja, quis Huñiadū nomē, vel scepra potentis
Aurea Geyfiadæ tristi temeraverit, algā
Turbo nocēs? seu quos ætas tulit ætrea grādes
Csaquiadas, Mikēsoq; , ac Huñiadas corvi-
Banfiadas cautos, & Bethlēmie sāgvīs (nos?
Cūm Romanus eras, magni spēs altera Daci;
CORNISOS, Gyulæq; domū; de nomine cujus
Nunc qui Palladia ludit mihi parvulus aulā
LADISLAUS, erit magnæ ultima portio gētis.
Quod tantum potuēre nefas, concisere Divis
Testibus, heroum genus, & tutela nepotes?
Ardua dāmnatis ruerent dare nomina signis,
Dū nova progenies (superi hāc avertite flāmā!)
Bellum sacratas superūm molitur in arces?

Ut primos parsēre minantiā Sydera crines,
Protinus erūpit ruptis fortuna catenis
Degeneres exosa manus, gemātāque versis
Confudit promissā rotis, desitque videri.

Te quoq; regnatis fugientē mœnibus orbam
Adriaci cœpēre sinus, aurūmque coronæ
Regnatōrve lapis fronti detractus eburnæ
Te Regina, mōnet viduum dotalibus arvis
Maturare gradū. Venient tamen altera bella;
Ne propera; certa est manibus victōria nostris.
Jā fulget labaris properū rutilantibus agmen
Tercentum Fabios, patriæ jurata saluti
Nomina, prostrati referens ad mœnia daci?

Pronus ut alitibus patuit regalibus Orbis
Batthoridū, illē cui jam fulera velardū Atlas
Postu-

Postulet, aut dubia pondus cervicæ resignet;
 Dacia respirare ferox paullúmque; soluto
 Blanda supercilio cœpit mitescere frontis,
 Jam docilis duo regna pati sceptrúmque, fidemque;
 Præque oculis Bathor unus erat, cui multa niva-
 Gratia ludebat vultu, per & ora paternus (si
 Virtutis spumabat amor, Sigismundus; adulto
 Regna premēt hūc oculos eum, sulcandæ vè procel-
 lanti Imperij, Pterò quisquãmas capeffat (læ
 Ardua frena manu; nisi te fors casta tulisset.
 Quem, regere imperio Reges natura paravit,
 Leleszidem, docto fulgentem pallia limbo,
 Et pridem domitis calcantem præmia terris,
 Ut dominas aures est parvi nactus Achilles,
 Arbitr, admotis haud desinit urere flammis.
 Pectora, formosósq; sinus. Sublime levatum
 Cognatò pascit radio, ductátque; volentem,
 Æthereis miscere caput sociabile flammis.
 Nunc patrias aras, Tarpæjáque; sacra capaci
 Insinuans animæ, Cœlo demissa subiude
 Aptabat pueri roseis ancilia dextris.
 Jám Triados (qua fas mortali voce referre)
 Arcanum jubar, ac cineres nudare dolosos
 Sacrilegæ Memphis: quos tu dilecte caveto
 Inquit; & impura gessit qui lilia raptor
 Fronte Paris, labem nequã tibi mollibus annis
 Imponat, puer alme vide; saxum inter, & aras
 Stas medius, navis ventis ignara dolosis. (las
 Sulcat iter, scopulúmque; time, pelagiq; puel-
 Ecce etiam longa serie tibi pandit eburnos

Majorum paries vultus, Marianâq; scuta
 Et bello insignes paleas. Ibi stemmatis author
 Fulmineus stat O'OS, ultorem Regibus enses
 Ritè ferens: STEPHANI regalia nomina, bini,
 Hinc bini, illè fidem Christo, patriâq; cruorè
 Testatus, cecidit varnentibus hostia campis.
 Hinc Stephâe Athâis stabis mēorâde triūphis,
 Cui pietas acuit gladios, *Mystica tellus (a)*
Æthereo pro pane fuit: dapibusq; sacrat:
 Quæ sibi virgineâ placuit redimire Corollâ,
 Arma paterna manu tibi donat habere Nepoti,
 Inde Palatinos cū fert Lodoicus honores,
 Porrigit in nivea fasces tibi præmia parma.
 Quem propè Sarmatici sydus venerabile Cœli
 Stat Patruus, staret firmus quo mundus uterq;
 Hercule; fert patrios, virtutū semina, DENTES,
 Auratumq; DRACONIS ebur. Quos ore nivali
 Pone subit rosea frontem cingente tyarâ.
 Andreas, cui gemma sinu Cœlestior ardet
 Eminus, ac notos crux spargit antabilis ignes.
 Scilicet ipse tibi pueros instillat amores
 Cœliturū, castamq; cruce vult neçtere dextrâ.
 Sic patrijs rege pacatum virtutibus orbem.

Dixit; & ingentes puero nutrit: amores
 Currendi ad patrij metas, laudèmq; triumphi.
 Nec mora, magnanimâ circūspicit ardu, aulâ
 Leleszius, superi: quàm multo scèdere scissam

Aver-

(a) In campo kenyér-mező ad Albam-Juliam cō-
stitit fluxus, in memoriam Ven: Sacramenti glebâ-
terra sumit: idemq; milites facere jubet.

Aversum procul Huñiadem rapuere tumultus
Attoniti mundi; jam libera colla lupatos
Tarpejos mordere pudor quos scaldis, & audax
Rescidit Eridanus bello, Rhenusq; bicornis.
It varijs diffractus equis, setæria Daco (ram.
Nulla sedet, quam quisq; putat sibi parturit a-
Talia dum fodiunt altum spectacula vulnus
Pectoribus; multo Procures, Urbemq; fatigat
Attonitam eloquio, nec inani fulmine cedit
Imperiosa retro, quem vis incumbat in hostem
Vox, & Erithreâ nitens oratio parma. (do
Sæpe, nec abs lacrymis, premij subit alta cupi-
Materniq; sius, semperq; faventia Daco
Limina, Tarpejæq; arces, ubi retia fixit (hæ.
PISCATOR, geminû & regnâtib; addidit or-
Et n̄ corda retro vertas pudor improbe, dicâ?
An furor? amissos ultro mordere lupatos
Ambirent, dominâsq; reponere rupibus aras.
At tu signa tene, quôdam quæ mœnia ado-
Claudia, nec dõitas avertat Julia palmas. (rēt
Succedent reliquæ p̄d̄st ardua signa Cohortes
Imperij vallis, ubi pulcher echinades alto
Disrumpet Lojola gradu. Tibi laurea frontem
Incinget primam, statuam cui Dacia ponit
Læta, quod Huñiadæ non desperaveris Orbi,
Auspicijs erecta tuis concordia sparsam
Nectere Cæsariæ, per & intervalla supremû.
Relligio revocare decus, sacra lapsa vigorem;
Ac super imposito rursum firmata Colosso
Atria Cœlestum meliores spargere vultus.

Inci-

facipient. Superi! Quorū stetit ungvib; Orbis
Hunniada; Tūq; ō trijugis Regina palatij
Virgo, tuis nimium muris dotalibus exul!
Cūi dominam, Regum vestivit adorea frontē,
Diva mane, veterēsq; fove intemerata pēates!

At tibi jam figet mors imperiosa sagittam.
Angve comas aspersa ceres, Naxiq; dolosa
Magnanimis capiunt factis imponere metas,
Leleszide, ad superas tandē eluctarier auras
Arcanæ voluēre dapes, maturāq; palmis
Dextera. Cūi Dacæ datē lilia pura Camœnæ,
Quam per, adorati gazæ patuēre bicollis
Bathoreúsq; pter fontis carbunculus hujus
Primus erit, vitreo quī guttura proluit auro.

JACOBUS WIECUS

Primus Collegij, & Universitatis BATHOREÆ
Rector Magnificus

ARGUMENTUM

*Sarmaticas inter suppetias ab Rege Pōloniarum
Stephano Bathoreo submissas periclitanti Da-
cia, adfuit ipsis Kalendis, Octobribus Anni M.
DLXX. IX. cum decem socijs Jacobus WIE-
CUS, unus litterarum post Romanam, Græcæ
& Hebraicæ doctissimus, utroque insuper pallio
honestatus. Primus eorū Monstra Claudia in
Urbem transtulit Collegium, duorum Fratrum
Principum operā magnificè stabilitum, futurū
modò Athenæorum facile pulcherrimum tantā
præ-*

praesertim CLAVDII Aquavivæ præpositi Generalis Universæ Societatis JESU, sollicitudine subveniendi Urbi secum finitimi nominis: nisi illud (quò felices sumus) ex alijs aliæ clades excepissent, per continuata exilia agente non fortunâ. Vix enim exacto decennio, Hæreticorum effrenata libidini cessimus vivente, ac vidente SIGIS MUNDO Principe BATHOREO, ac tantum non illacrymante. Primo igitur WIEGUS exilio cum Albano præfesset Collegio, in Poloniam deportatus: secundùm redux, atque iterum exul, Vilna laborum præmia morte recepit. dexteram manuum à morte intemeratū mansisse; Author est Allegambe: immortatitate dignam planè, que Septemtrionis Ecclesias doctissimo calamo toties defendisset.
Allegāb: in script. S. J.

Collegij Claudiopolitani nascentis

Prosopopeja:

Fortunate lapis, si nocent modo fata perenē,
 Marmora jã poteras inter regalia dignas
 Inferuisse comas, alto de vertice quarum
 Finitimos campos, septenâq; moenia. Dacum
 Posles, & circum ecumitas audire Catervas
 Plorantûm: simul his validas educere turmas
 Mœnibus, & raptis spatiosa redire triumphis.
 Posses spes Patriæ, terror Carthaginis altæ,
 Esse decus Procerum, Tarpejæ gloria rupis,
Lojo-

Lojolidum Bellona potens; nō fata minetur
 Ipsa sibi species, vultum læsura ferentem,
 Quotq; Oculos in se, totidē: aptura mucrones.
 Ut regina Cedrus, Divum quæ munere nata
 Immortatais erat, nullisve obnoxia fatis:
 Vidit ut indignam æmoniam cecidisse securi
 Nunc Betulā, dulcēsque sinu profundere fōtes;
 Jam Palmam, platanosque; & cōiferā Cyparissō,
 Quin & Cæsareas nullo discrimine lauros
 Communi jam clade meti, inferrique sepulchro:
 Attonitam subitæ fecit vicinia cladis,
 Et sociæ, & circū alta strues, gemitūque sororū,
 Et flammæ rabies, & inexorabilis ictus;
 Spes cupidæ jam nulla venit, *non par citur altū!*
 Et cupiat spretæ Clypeum mutare myricæ.
 Tale ubi BATHOREIS innixæ DENTIBUS arces
 Augustum vibratis ebur, marmorque; superbū,
 Immemores: sumos seriant ut fulmina Colles:
 Et semper remoras molitur inhospita magnis:
 Seditio curis: poteras nitidissima rupes
 Falsa alcyonia, atque; auras metuissē silentes;
 Nā veniēt, geminūque; latus tibi nubifer Eurus,
 Tentabit, seu quos Rhodopejos Æole ventos
 Imperiose domas; ruptis aliquando catenis
 Exilient, alisque; ferent furialibus ignes.
 O ignara mali! *ferrum nunc dejice, mitis!*
Dum sinit urda, graves antris auræ, qui estunt!
 Quanquā nō auro metues; animamque; fidēque;
 Nō petat hostis, agat per inania dona triūphos.
 Jamque; ut Lojolidas acies regnanda subire.

Mœnia fœserunt, indignatamq; per urbem
 Ignotus Clypei fulsit septemplex ignis;
 Namq; FIDISS aderat, toto venitq; triumpho
 Regales induta sinus, cui plurimus aure
 Torquis, & Idalio rubuere monilia Collo,
 Ternæ evincta Comas gemis, aurôq; Coronæ,
 Tū quôq; Batthore, nimum tibi prodigus cœlis
 pone stetit regale lacus, Dominæq; nivales
 Pôpa præibat equos, currus inde agmē eburnos
 Clausit ovans, multaq; caput decoratus olivæ
 Dacus eques. Medio defluxit pompa senatu.
 Quis Civi indomito vultus? Quæ Patribus iræ,
 Cernere sacrifero Tarpeia regna Curuli,
 Et rerum dominam patrijs remeare triumphis
 Indomita cervice FIDEM? Non mitius isthæc
 Attonitis fulsisse ferunt spectacula rostris,
 Quàm si Dardanias victrix Carthago per Urbes
 Tela ferat, vel fulmineū premit Hanibal ense
 Cannarum memorē, Patriæ pereuntis imago
 (Si modò vera canā) laceris ululata capillis
 Substitit, exangvi tabescens ora colore,
 Et rosas tenuata genas: nō legimus, inquit,
 O sociæ! (nāq; hæc multo caput ægve comâtes
 Eumenidæ cingunt) redit ardua pôpa Deorū
 Curribus, extinctos referens altaribus ignes.
 Claudiacis exacta focis Regina triumphum
 Apparat, & dominæ redeūt diademata frōti,
 Quas trahim, cūctâdo moras, & parcim, ensis
 O quibus, una salus placuit mea castra secutis,
 Ausonias vel sic PAPÆ rupisse catenas,

Tem-

Tempus adest, iras animis iterare paternas,
Et Patriæ in gladios pro libertate ruentis
Vota sequi dixit. Toto vox ibat Olympo
Flebilis; Urbem intrasse Deos, quâ Julia possēt
Mœnia, nubiferæq; audire juga ardua Tordæ,
Et sicut Mavors, & longâ Vallachus hastâ.

It tamen: & fertur pacato littore Divûm
Munera classis habens, & Patrû sacrifer Ordo.
Ante alios (gratare tuo nova sydera Coelo
Dacia?) sacratum ductabat olivifer agmen
Leleszius, rerû còlumen, Bathorûmq; cupido.
Ponè trahit lechicû, quod vistula miserit agmē
Sarmatiæ nivibus Fraterna ad regna, Wicicus
Purpureus, doctam cui nuper adorea frontem
Incinxit Tarpæja, suas quòq; regia, Vilnæ
Mœnia, donârūt cathedras, arcémq; Magistro.

Hic vir, hìc est, patris veniēs carbūcul⁹ Oris
E' cujus radijs nova jam mihi pompa theatri
Panditur, unde novos Heliconi mutuer ignes.

Ut primùm sacris patuit legionibus aula,
Et ruri naræ subière palatia Musæ,
Ibat adorato Permessidos unda canali,
Urbanosq; bibère simul violaria fontes.
Dacus Apollo manu Cytharæ tentavit eburnæ
Fila, nec attactum dedit illætabile murmur,
At geniale melos; ibi gemmea bacca fororum
Cospit adorato frontes redimire virore.

Alter, quæ FIDEI galeas, atq; ardua scuta
Expolit armipotēs Divûm genitrixq; sororq;,
Ducere jam Romana potens in Classica ventos

Feli-

Felices ingressa, sacras ad Biblia palmas
 Intemerata vocat, decerptaq; præmia castis
 Donat habere manu tela ingeniosa manûplis,
 Parte usum docet, & primi simulacra triûphi;
 Quæ gladij natura, monet; quis acinacis usus?
In dextra vigor; ut pulchro fortissime dicto
 Scanderbege mones, ense dū mittis eburnū
 Nō dextrā odrijsijs, nominā authorēq; triûphi.
 Interea doctis dum fervent Pergama curis,
 Pergama spēs Juvenū: Pallas, cui fulminea stāt
 Tela paterna manu, quæ jura dat aurea terris,
 Arma, Librūq; manu fovet ingeniosa Dearū;
 Fortè palatium nunc imperiosa Senatū
 Excivit, centūmq; Viros, Patrēsque togatos
 Quosq; Maruse tenes, seu quos Samusfra circū
 Littora, vel siculis dominatæ collibus arces,
 Seu quos conciliant formosæ Saxonas Urbes;
 Ad sua rostra vocat. Multo jam læta Senatu
 Atria fervebant, damnatq; signa secutis,
 Seu quas Hunniadum fidej tutissima rupes
 Reliquias tenuit, genus alto à sâgvine Regū:
 Quosq; Batavus aquis, potat vel Belga veneno
 Scaldis, utrūq; nocens iterū Germania Rheno:
 Huc omni lectos campo fortuna ministros
 Infidiosa tulit. Subiti nova scena theatri
 Vifa Wiece tibi, cupidos certaminis onses
 Exacuit, pulchro patuit dum copia bello.
 Schreki 9 (a) Ausonia qui stare Camill9 ab arce

Tuta-

(a) Societatis JESV. Professor Controversiarū Fidei; primus disputationē offert de Tradit. Apost.

Tutamen fidei possit, doctissimus unus
 Deligitur. Scribit leges ac semina belli;
 Magnanimi spondēt ultro certamē Achillēs.
 Lux aderat terris Majas latura Kalendas
 Bathoreo flori spatij septennibus acto
 Festa SIGISMUNDO, Proceres certaminis usu
 Jam prope desvetos unam pellexit in aulam
 Non expectati genialis oena triumphī.
 Conveniunt ad rostra Patres, & Dacæ Juvētus
 Cœruleo formosa sago; jam plurimus aula
 Omni errabat eques, risum cūi docta movebat
 Purpura, Romanis & rostra minātia rostris.

Ecce Cohors, omni cavēā jā parte frequētē
 Vix hastata movet. Subeunt duo lumina gētis
 Bathorei; hinc picto puer almus acinace pul-
 Gestatus cervice Patrū: Genitōiq; severa (chæ
 Majestate gravis: circum palatia ferri
 Stricta seges, procerūmq; stetit regalior Ordo.

Wijecus resonare tubās, & nuncia belli
 Clāffica dū cuperet, pax alta mæbat ab hoste,
 Fulcra tulit nulli Dux Demetrianus (a) Atio,
 Castra Britanā dapes, tulerāt Alemaniā choreæ,
 Dextera vitatis nusquā conferta triumphis.
 At tu pēpētuis (si quid mea carmina possunt)
 Marmoribus Demetriadæ signaberis Ajax:
 Sive quod illæso Clypei quintuplicis auro
 Integer integrā nobis excedis arenā;

Seu

(a) Demetrius Arianorum Pseudo-Eppūs,
 qui spondebat se sic oppugnaturum, ut capillum
 Jesuitis inhorresceret: nusquam deinde visus.

Seu tua strenuitas non iudice victa Senatu,
 Non populo, tantum non illaudata recessit,
 Felix, si CHRISTO victus. VICTORE jaceres!
 Sit tamen ista tui laudum postrema gradivi
 Magne Wiece, manu devicta laceffere scuta
 Hæreseon, domuisse minas: tu prime severâ
 Gorgonis angvicomæ, spirantes ægide vultus
 Dacica Pallas habe; dein major arena patebit,
 Cum post exilia, ac centenos inter agones
 Arduus, & fulvo protectus terga leone
 Herculeis ibis furijs, & voce tonabis,
 Quanta per indomitum Scaldim, ripasq; Batavi
 Audiri, Eridanumq;, & Baltica littora possit.
 Ast tibi clara MANUS, sic dicta, à morte manedo:
 Quâ nec edax tûul9, nec mors dôinata Wieci
 Hâc unâ tetigit casto de corpore DEXTRAM;
 Claudiacæ assurgent plectris genialibus arces,
 Et Nymphæ, Dryadésq;, simul Parnassi9 amnis
 Exundans latè Dacis uberrimus agris, (bit,
 Hâc quoties DEXTRAM guttâ gemante riga-
 Illa meis, dicet, primos à fontibus hostes
 Arcuit, æterno stabit mihi SCÆVOLA Pindo.

FERDINANDUS CAPECIUS

Collegij, & universitatis Bathoreæ
 Secundus Rector Magnificus

ARGUMENTUM.

Ferdinandum Capecium nobili genere natum
 mundo Neapolis donavit, Cælo Claudio-politæ.

B

Ante

Ante initam JESV Societatem anno etatis octavo decimo sic omnibus jam scientiis ornatus, ut à plerisque haberetur alter Picus Mirandulanus. Eum itaque Philosophia curriculum docendo vix permensum Claudius Aquaviva S. J. Præpositus Generalis Claudiopolitano Collegio præfuturum miserat cum hoc elogio: Mitti hominē, quē verē dicere posset, non solū: secūdū cor suū, sed etiam omnium, qui illum nōssent. Néque dubitare, quin idem de ejus virtute futurum esset in Septentrione judicium. Is deinde brevī Claudiopolitana peste, summo Rathoreorum Principum luctu extinctus, cum sociis in Urbe 19. Alba-Julia 4. pretiosa charitatis victima, animam cum ovibus posuit, Año 1583 prid. Kal. Aug. Quam ipsa horā transitus in Angelorum comitiva spectabilem fulsisse fama erat, multorum testimonio Procerū utriusque ordinis confirmata.

*Hist. S. J. p. 5. l. 3. ad an. 1583. n. 72.
Matth. Tanner in Europ. S. J.*

In obitum Ferdinandi, ac sociorum.

ECLOGA.

Tityrus, Collegium Claudiopolitan: Melibæus, Albæ-Julianū: Daphnis, Ferdinādus &c;

Fortē sub arbutea spectabat Tytirus umbra
Magni reliquias pecoris, volat aliger annis
Subter ubi geminos, ad Claudia mœnia, Colles
Arva

Arva secans. Clauso ruerat: jã multo Olympo
Vesper, adoratæ cœpitque subinde rubere
Margo viæ, Cœlo mediam quæ lactea zonam
Explicat, hinc ũbræ reditū monuere cadentes.

Ergo dum teneras propellit rure capellas,
Collis ubi cæsis mistos Reſtoribus agnos
Tot lacrymatus habet felicia corpora collis,
Hũc prope deveſtã, rãcri quod corde jacebat,
Incipiens mœſta renovabat arundine vulnus,
Crudeles tumuli, infernis quos devovet aris
Tityrus! ille palatini qui nuper ovilis
Arbiter, innumero diſtentis lacte capellis
Jura dabam, centũmq; abjegnũs alta columnis
Parebãt domino ſtabula, & pecũs inſtyta teſtis.
Tityrus! ex illo tandem Rhamnusia Codrum,
Indignata jubes fieri libitina nocentem.
Crudeles Divæ! Diviſq; nocentior agger
Heu gremio Daphnim, non exorabilis addis
Æternũm reducẽ, nec tot pulcherrima longo
Corpora feſſã ſitu, viridi ſuperaggere ſomnos
Carpere, vel vigiles cernam producere noctes.

Ite palatini poſt hac ſine Regibus agni!
Ite Lycaonio mea ſpes prædanda tyranno!
Non vos ille dein conchã potabit eburnã (nis.
Nõ Cytifos tibi ſparget, & aurea flũina Daph-
Daphni jaces, columẽ Paſtorũ, & Regule Daph-
Cujus ubi Cladem curru ferrugineo ſtans (ni!
Fama feret ſocios, ad patrua mœnia, colles,
Limes ubi, & vallũ Imperijs comũne duobus:
Næ te (noſter enim eſt) Magnũ plorabit Alexis

(a) Ille parens, longè positi tutamen Ovilis,
Agnorùmq; amor, oblongo cui sarmata conto
Servit centenâq; latus defenditur hastâ.

Ille (videre puto.) thalamo molitur eburno
Si somnos, & membra paret cõponere plumis
Ardua: succutiēt oculis mea nuncia somnos;
Nec dormire sinent vigiles pia pectora curæ.

Fortè Jagelloniæ tecum carbunculus aulæ
ANNA, Ducum sanguis, facie stillabit eburnâ
Humantes guttas, quoties lacrymantia cernet
Ora viri, & luctûs causas mirabitur hujus?

Hæc erit, & parvo forsã meditata Nepoti (b)
(Si qua suum pectus miseratio tangit ovilis)

Cura, lupos arcere vijs, stabula alta tueri:
Diruta moliri viridi præsepia fasce,
Et scabie purgare gregem; insectâsq; capellas
Seu docta tractare manu, & sapientibus herbis.
Cū pius aiſſo quæret pro Daphnide Daphnim,
Nullus erit; veniēt, ac lumē utrûmq; rigabūt
Injussæ lacrymæ, nec erit medicina dolori.

Crudeles tumuli! possẽm ora referre sepulti;
Possẽm purpureos ad ovilia sistere vultus,
Vivus ego, hac ipsa foderẽ mihi rupe sepulcrũ,
Quo visũ possent nivæ cantare Napææ;
Hac sub rupe jacet verĩ reparator amoris.

Sed saxũ precor, indocili spes nulla dolori est.

Daphni jaces! columẽ Pastorũ, & Regule Da-
Talia lugētẽ nox occupat. Hospes eodẽ (phni!
Fortè

(a) *Stephanus Rex Bathor.* (b) *Sigisfundus
Princeps Bathor, Stephani nepos.*

Fortē redux ruri, venit Melibœus ad aras (&
Quas Mopsi, Lycidæq; , sagittiferiq; Menaleæ,
Sileni (Carmen qui lusit arundine dignum
Nuper Apolloneâ, recreâs mea Mœnala cantu)
Manibus extinctis Ovium posuere Magistri,
Vile opus, & teneræ subnixum margine ripæ.
Et visæ poterant excire calētia vota
Tot conjuratæ gregibus Melibœe ruinæ,
Sparsaq; barbarico tot amantia nomina ruri.
Ille Deus Melibœe vago metuendus ovili
Urget adhuc dignas non exorabilis iras,
Nē multa ante aras manib; cadat hostia puris,
Agnorū sanguis (nāq; hæc placet hostia Cœlo).
Purpuræa phyalâ, & cornu libandus eburno,
Fortē subiratos bonus exoraverit enses.

Nox erat; & somnos pastæ cœpere capellæ.
Tityrus (illa fuit redeunti cura) supremis
Ferre decus properat Divūm reverentior aris,
Ipse manu spargit rubicundâ dulcius uvâ
Lac aris, placâtque nivali munere manes.
Insuper, & multa Melibœum voce salutans
Oscula congeminat puro de pectore nata.

Alternum reduces carmen sudere silenti
Nocte, super viridi revoluti corpora scœno.
Nāq; ibi Daphneos recitans Melibœ; amores
Sic curas animi veteri repetebat Achatī.
Tityre, si junctos animis non separat Æther,
Non mare, nō colles; non Parhæsis urfa, severæ
Regnatricis Schyticæ: stabit fortunâ duobus
Stabit & unus amor. *Nequeas conjungere dextrâs*

Corda potes; tum corda duo quis separet ensis?
Certè ego tot volvo brutos hoc pectore flucto,
Quot simul Ismarix nequeat. lenire Eamœnæ,
Sed nec Arionius Fidicen, nec solvere pulcher
Naijadum vultus, patrij recreare nec amnes.
Nãq; mihi Albão quàm densa stat hostia cãpo,
Tam mihi densa necant curarũ semina pectus.
Tityre cinge comas, atrata cinge cupresso,
Occidit Albanis mecum mea gloria campis!
Tityr. speravi Melibœe meis requiescere ferrũ
Pectoribus mersum, gemini nec ducere rivos
Purpureos fontis, quãdo mea corda dolorum
Fudissent pelagus. Certe duo pectora fixit
Ensis idem, sic fata manent comũnia junctos.
Nãmq; super clades alias, mihi sæpe dolendus
Occubuit Daphnis, quo non felicior alter
Aut curãre gregẽ, subitisq; occurrere morbis,
Aut scabiẽ læsas humero gestare capellas.
Arctõas non ille nives Erymanthidos Ursæ;
Pleijadãve truces veritas, nec Orionis iras;
Tũ quõq; cum fremeret Civili classica bello,
Fulmineos arcebat ovilibus impiger enses,
Nec clemens animæ portas servabat inermes.
Indomitos, mēini, quoties duce Daphnide risit
Agnã lupos; aliã sub conifera cyparisso
Ediderat dulces ursa veniente cachinnos
Hœdus, & arrecta tentavit cornua fronte.

Daphnis erat, colũẽ formosi Daphnis ovilis.
Nunc quota pars ista est florentis nuper ovilis?
Occidimus Melibœe! jacet mea gaza per agros
Spar-

Sparsa soporiferos jaceam par hostia cur non
 Tityrus? excisis jungar sambuca Oleastris,
Melib. Illa igitur nobis quali signanda lapillo
 Tityre sæva dies? *Tityr.* quãquã, si credere fas
 Fortunata jacet bis dena cadavera fossis, (est;
 Quorum animas specie magni fulsisse Boothis
 Noster Apollo canit; claro nã tramite olympi
 Instar purpureæ lucis bis dena currit
 Lampas, quæ primi superato margine Cœli,
 Per solis, Lunæq; domum, qua densa triones
 Zona secat, medioq; refert nova balthæa Cœlo:
 Perpetuū tenuêre sereno tramite cursū. (las
Melib. Credo equidẽ totū nõ deseruisse capel-
 Daphnim; syd 9 erit regno, stabulūq; benignū.
Tityr. Certè ego nõ u6 vêturos nomiẽ Daphẽs
 Suspisor: & si quid paullum decerpta CAPICY
 Nomina, nostra dein mereatur cernere tellus?
 Atque olim magni Damones, & Alphefibœi
 (Incipiẽt post quos mea ponere Mœnala luctū)
 Aurea septeno reserabunt sæcula colli.

JOANNES ARGENTIUS
 Societatis JESU per Transylvaniam
 Vice-Provincialis, & Collegij Claudiopolitani
 Rector Magnificus

ARGUMENTUM.

Atlantem Dacia in hoc Viro damus, aut ve-
 rius, alterum Divinitus oppositum regnanti-
 bus Arianis, ATHANASIU M. Post Venetis rui-
 nas excedenti Italiã, Provincia obtigit in Septẽ-

trione Transyloania, amplum ARGENTI vir-
 tutibus theatrum. Afflictum Societatis, & cū
 ea Catholica Religionis statum quā Arianorum
 dimicationibus, quā Bocskajo, nec non Sigisimundo
 Rakoczio Principibus incredibili eloquentiā,
 & auctoritate sustinuit; tūm praesertim, cū
 in frequentissimis Ordinum comitiis Anno 1605.
 Ipsa gloriosa luce Exaltationis S. Crucis, orati-
 onem pro Societatis innocentia habuit aded lucu-
 lentam, ut miraculo simile fuerit, eo die, quō
 Princeps inaugurandus esset à Majestate gentis,
 Oratores verò Regni, Principisque ultro, citroque
 peroraturi essent in seram noctem: sequi alterā
 horā ARGENTUM incredibili silentio au-
 ditum esse, acclamatumque; illud è Divino(a) Psal-
 mo. Bonum mihi lex oris tui, super milia
 auri, & ARGENTI. Quā dicendi libertate Sena-
 zis in partes dissectus rē omnē Principis arbitrio
 permittendam putavit, maximo Bocskaj dolore,
 qui unius Societatis eliminandae gratiā Transyl-
 vanum se suscepisse Principatum affirmabat.
 Editis demum crudelissime proscriptionis tabulis,
 ac Societate bonorum omnium lacrymis è regno
 deportatā: ARGENTUS Austriacam deinde
 gubernavit Provinciam, posteaquam trium in
 Italia Collegiorū Rector, & Transyloania Vice-
 Provincialis summa cum laude praefuisset. Tūm
 Poloniae, ac Lithvaniae Provincialiū creatus Vi-
 sitator, CLAUDIO Aquavivae Praeposito S. J.
 Generali successor tametsi comitiis absens, novē

Et viginti suffragiis postulatus fuit. Deniq; Mediolanēsi deinceps, mox Polonæ præfectus Provinciis, atq; iterum Austriã visitatã, ex qua Bohemiam secrevit: postremò Mutinensis Collegij admotus gubernaculis, ibi laborum finem fecit, ubi iisdem natus est. Inter amplissima munera, quæ tot annos tantum non ambitioso Provinciarum certamine gessit in utrâq; fortuna magnanimus, de Ecclesia de Societate Universa, bene meritus: pro quo plures Provinciæ, quàm pro Homero quondam urbes certaverint.

Allegamb. in scrip. S. J.

In Transylvaniam proficiscenti ARGENTO
PROPEMPTICON.

Tu quôq; frigoribus nostris Rôæ Promethu,
Hesperias ARGENTÆ faces, animãq; tulisti.
Quis nostri tibi tantus amor præcordia pulchra
Sollicitat, remósq; manu violentior urget?
Quæ Populi tam sacra fames, ardorque tuendi
Imperij? fideique alto de culmine lapsæ,
Dacoruniqu; Patrũ? non has properaret ad oras
Pronior, Ausonios Aquilis gestantibus enses
Claudi (urbs à quo sua nomina Cæsare gestat)
Qui domitæ telluris opes, captivâque sorbens
Flumina, Tarpæijs Dacũ inferat arcibus aurũ,
Nec Trajane tuos struxit victoria pontes
Ocior, Augustas non indignante catenas
Danubio: quàm prona tuis mea littora plantis
O celer Hippomene! properatẽ nulla retardãt

Hesperidū te poma, nec aureus avocāt imber.
 Te Danaë's, Fratrum vel sparsa cadavera campis,
 Quā modō peñatis repetēs serpentibus auras,
 Arte retardavit gladios Medea paternos :
 Non alpes, nō valla moras, auræq; dederunt.
 Iphis te Boreas alis, Eurique minaces
 Vexerunt placido pondus lætabile dorso.
 Te Thetys Hadriaco venientē argentea portu,
 Nereidum manibus conchâ potavit eburnâ,
 Subdidit aligeræq; tumentia vela carinæ,
 Et liquidum descripsit iter : rapit arduus Ister
 Ister in Austriadum tempe, pulchræq; Viennæ
 Mœnia, quæ claro quondã te munere magnis
 Miscebunt stellis, & Cœlifero Atlanti,
 Et facient magna celebrem te gente Parëtem.
 Inde per Hunniadum te rura beata, subactis
 Auxilium populis, antiquaq; sacra ferentem
 Lætus ut Hūgaridū sensit regnator aquarū, (a)
 Ex-tulit attonitis caput exorabile Lymphis
 Rorantésque comas, viridi florentia musco
 Tempora ter quatiens, posuit placabilis iras
 Te viso : nam sacra refulsit ut æquore cedrus
 Spirantes domini vultus, testatâq; palmas
 Purpureas, & mēbra cruci suspensa tonantis ;
 Pronus adorato tendens duo brachia signo :
 Hæc ego te, per signa inquit, regalia, quondã
 Quæ nostro Hunniadū pietas in littore fixit,
 Diruta jam patrijs (ô ætas ferrea!) bellis :
 suppetias oro gemebundis arbiter undis,

Quæ-

(a) Tibificum.

Quæq; rigam, aquis, seu quæ mea separat ūda
Regna Patrū, gēinis Macedūm vallata catenis,
Mille cui rupes, & rupe nocentior Hydra
Antè fores, cētūq; oculis vōit horrida flāmas.
Mūltus ibi quatiet veniēs tua carbasa fluctus;
Ut statuas labara alta CRUCIS, nō oscula jungēt,
Non flectet roseus Marpesia pectora sudor
Purā Cæsarie sparsus, domināq; tremendus
Fronte cruor; per signa truces calcata triūphos
Hostis aget; vexilla teret quōq; regia plantis.

Ast ubi pompa CRUCIS nūbe eluctabitur atra
Post aliquot mea regna videns mirabor, aristas
Antiquo florere Deo, STEPHANIQUE reverti
Exilio leges, decretāq; fortia Patrum;
Incipiet mitis colla ardua ponere Dacus,
Et septem damnata requirere frœna triones.

Quin tibi si tellus placuit magis Hungaris uni
Posthabitā hesperiā, reddam felicibus oris
Et modò fraternis statuam succedere regnis.

Dixit; & adverso cupientem littore sistit.
Olli felicitis risere corallia campi,
Notāq; divorum passim vestigia Regūm
Seu viridi ripā, celsiq; crepidine saxi.
Signa rētitur lachryāns: Nec ēim (inquit) ab
Hesperix fluvijis toties mēorate, superbi (ipsis
Imperij limes, poteras mea fallere vota,
Spēm; tui, quādo post tot discrimina rerum
Te teneo amplexu: *si nescis Dacia nostra est!*
Cincta nec effugies sacros, ut ut ardua Casses.
Jusserat augustum regni salvere statorem

(Angelus est , septē Dacūm qui mœnibꝫ ultor
Temperat arcanas etiam non visus habenas)
Cum subit Aligero defensos consule muros ,
Attritam recreatq; gradū ; quē plurimū urget
Pulvis , adoratā patriæ requiescere metā .
Mœnibus ingreditur lætis , hæc postea multo
Loturus pelago , cūm templa minantia tēplis
Cernet , & adversas multæ carthaginis arces
Indomita cervice suis occurrere spēbus
Sentiet , & varios Clypej mirabitur ignes .
Tum iūptam Italiæ pacem , Adriacāq; ruinas
Componens , alijs alias ex cladibus actum
Exilio releget caput , amissōq; triumphos .

Erravi ! pars nulla tibi est amissā triumphī ;
Auximus atq; novis seges it spatiosior armis .
Quin simul accisas gladijs innectere lauros .
Prona viros fortuna vocat , Christiꝫ cupido ,
Cūi nō indomitum . Creverunt bella ruinis
Nostra , tamen magni latē jam mœnia Mūdi
Viciniꝫ ; an nostris aliquis non cognitꝫ armis
Orbis erit ? Toto scissam Meliapore mundō
Seu quos zona necat violentis torrida flammis
Ter denos Japonum fasces , & scepra Molucci
Junximus , ac Domini tulimꝫ sub jura quirini .
Huic olim septem domitos ad frœna Triones
Cogere , an æthereo res sit finita senatu :
Scire nefas homini . Nec te domus ardua frangat
Amphitrioniadum , centum cui mœnia nuper
Auroræ dominata plagis sublimē steterunt
Chara Deo , pietas socijs ubi floruit armis .

Déque

Dēq; novem restat tibi geminea Dacia regnis ;
 Digna labore Domus: tantum ne desine curis,
 Victa manet. Sed eim circum tibi plurim9 ag-
 Optatum vallavit iter, casusq; labore (per
 Moliris fragili marmor revolvibile clivo ?
 Fortē etiā casura prement te pōdera, quōq;
 Altius assurgant lapsu graviore recumbent ?
 Est Ixionijs hæc cura timenda lacertis ;
 Quo duce, prociduo non desperavimus orbi,
 Huniadæ te nec, quāvis domus æmula Cælo,
 Quassabit, deturq; utinā (quæ spōsio nostra est)
 Posse vel effuso terras animare calentes
 Sanguiné, majores & sumere casibus iras.
 Tūq; ubi quartus ages peregrini littoris Exul,
 Armatas patiēre Hyemes, Eurūq; minacē,
 Quartus & hospes eris, Dacorū quarta revises
 Limina dilecto nullus te dividet ensis
 Littore, nec sociæ, charorum funera, credes,
 Ira nec Hunniadum domito placabilis æstu.
 Qualis ubi Parnassiacæ cytharistria sylvæ
 Aspicit extinctos sua nuper viscera, fœtus,
 Quos Materna mās sacra super arbore Phœbi
 Non profecturo infelix statuebat asylo :
 Jam restare nihil matris de nomine cernens,
 Funera chara simul geminis amplectitur alis,
 Et jungi cuperet (tanta est oblivio vitæ !)
 Illa alas veluti comes intratura sepulchro
 Increpuit, junctis dociles occumbere natis.
 Illicet ad vacuos carmen futura penates
 Mœsta supervolat cunis, centūq; disertos

Ore sonos variat, miscétq; loquacibus inter-
Valla modis: tamē & grēij mæet alta cupido,
Et sinus, & matris non consolabile nonien.

Talis ut Austriadum, nervos submisericis orbi
Herculeos, & uterq; tuo stet sarmata collo
Immensus, sed & Hercyniæ Leo, gloria sylvæ,
Doctus purpureo tandem parere capistro,
Unq; utrâq; manū repetat: nō arduus Auster,
Nō Lechq; Hercynij nec ãor, lacrymævé Leōis
Obstabant Daco nec murus aheneus orbi,
Quin redeas ARGENTE, catenatōsq; revellas
Imperij postes, centūmq; repagula felix.
Ipsæ te repetunt clades, fideiq; ruinæ,
Miltiadūmq; ferox oculis victoria oherrans
Haud dormire sinit. Tyberis placidissimq; unq;
Si tamen imperio, quo jura minoribus undis
Scribit, adoratæ te mœnia poscāt ad urbis
Carpere Divini meritum vestigia CLAUDII,
Ille potest metas Dacis imponere spebus.
Nec tamen imponet; Cœlo sublimior illo
Subjectum radijs sparges majoribus orbem,
Ac potes ARGENTOS Dacorum mittere regnis.
Quidquid eris, magnūsvē urbi septētrio certet,
Sive Quirinali te poscat Iberiā Cœlo,
Seu terris raptum temo aureus inferat Urbi
Æternæ, meritâq; comas incingat olivā:
Semper ego ARGENTI vestigia pronus adorem.
Utq; sciam, clivis famulo jam sydere stratis
Elyfios moliris agros, & eburnea tempe,
Lojolidas illic magnos visure Nepotes,

Et

Et centum insignem trabeis , aurōq; senatum :
Aligeridum scandis equi gemmantia terga ,
Et roseos frēnos , rapidūq; temo curullis
Incomitatus eat , Dacam patiēre Camōenam
Mitis , adoratā callem confternere palmā.

EMMANUEL NERIUS

Societatis JESU Coadjutor , odio Ca-
tholicæ Religionis , securi Arianā cæsus.

ARGUMENTUM.

EXhaustum nuper tot preciosis mortibus Colle-
gium Bathorianum , atque novo supplemento
è Romana , Neopolitanâque Provinciis scripto
utcunque restitutum , gubernabat P. Petrus Ma-
jorius ab ipso met S. P. N. IGNATIO in Societa-
tem receptus , & in eadem educatus ; cum , ita
volente Providentiâ , nova , eâque formidabilis
Collegio nascenti procella incubuit , quâ spes no-
strus humi affixit. Excedente namque è Pro-
vincia sua SIGISMUNDO Principe Batho-
reo (posteaquam eandem Austriacis resignasset)
Moses sicutus homo Arianorum studiosissimus ,
Principatus potiendi spe , auxiliaribus Turcarum
copiis regnum involvit. Obsessam Claudiopolim
eâ demum conditione captivam accepit , ( ) pote-
statem ut faceret populo , cum Collegio S. J. quod
alluberet , decernendi. Quare continuo in Divi-
nas aras bacchatum est : namque Ariani Senatûs
oratione persuasa plebs , armis , saxis , sudibus ,
quod

quod cuique furor offerebat, instructa, auditō
 classicō erupit rectā in Collegium: ac primū con-
 vulsis Templi postibus in Divorum effigies. Et kō-
 nomākia exercitā, altaribus sādissimē violatis,
 resciso marmore, in sacratas vestes, ipsōsque pa-
 rietes fuditur est. Secundū eam cladem, ne
 quid ad crudelitatis apicem, deesset: in ipsa SAN-
 CTA SANCTORUM cæca penetravit libi-
 dō; Sacrosancta EUCHARISTIA humi re-
 spersa, pedibus calcanda objicitur. Intercessit
 execrandæ impietati EMMANUEL, qui sa-
 cristæ munere fungebatur, in medium agmen fu-
 rentium irrumpit continuū moriturus: nam eo-
 dem locō, quō Sacratissimæ dapes sparse essent,
 fronti validā securi impactā, dein glante fatati
 transfixus, jacuit mortuus supra sacrum Domi-
 ni sui Corpus, inter adorandi Sacramenti parti-
 culis, nunquam magis EMMANUEL, quā in
 morte, cum dicere potuit: NOBISCU M DEUS.
 Josephus Juvenius S. J.

Arcem Cœlitū curā, Bathorūmq; labores
 Everos bello: seu te fortissime gentis. (a)
 Hesperix Juvenem, quem zonā virgine cinctū
 Sustulit ad placidos terras via lactea Divos:
 Phœbe canā, exulib; postq; ius, sãsq; Cæcenis
 Redidimus, tutūq; loqui est, ad Martyris aras
 Spargamus violas. Manibus date lilia plenis
 Clau-

(a) Natus in Pedemōtio, Roma in Societatem;
 Claudiopoli in Cælos receptum anno æt. 29.

Claudiacæ Nymphæ ! sectas per, & atria lauros
Purpureamve rosâ Juveniq; , Duciq; seram.

Ut Martem , Daci septē per mœnia Moyse
Exulit , & dominas Urbs imperiosa Catenas
Austriadum siculâ tentavit rumpere dextrâ:
Obvia se portis cinctus stetanda Gabino
Pompa decens fudēre Patres , Brutiq; salutant
Regibus oppositum. Divum cui nulla potestas
Sceptra dedit , nullo venēre ancilia Cœlo .

Ille subit , pictum vaginâ liberat ensem
Ultorē patriæve , Urbisve : hinc ordine longo
It trabeatꝑ eques , circū seges horrida Martis
Præcipitata ruūt totidē agmina TORQUA TORŪ,
Flenda seges superis t sceptri jam nulla cupido
Mentibus , erupēre pudor , priscusque solutis
Ibat amor frœnis. Petitur tot quando Gradivis
Chara Fides : una est admissi tessera belli.

Jâmq; acies stetit , & Civi permissa potestas
In superos , totas manibus laxavit habenas ,
It clamor Cœlo : missis ut quando procellis
Grando salit per & arva, racemiferosq; penates,
Quæ teneras nuper vitis de cortice gemmas
Truferat infelix , cæsa jam fronde ruinas
Miratur gremjꝑq; dolet perisse labores :
Haud aliter postquâ subit penetrabilia Divum
Non concessa furor , cœsis regale columnis
In cassū urget opꝑ , tremuit inter vulnera mar-
Purpureæq; jacēt Divū sine hōre corōæ. (mor

Nec te , quâ tot tela petūt magis ōnibꝑ unâ,
Una scopus belli , sileo placidissima Matrum ;
Téque

Tēq; puelle sinū quem lactea servat eburno
Mater, bis gemini decq; alter, & altera mūdi;
O quibus unus amor, ^{not} uno fœdere dextras
Junxit adoratas, hodie duo pectora mucro
Dividet, unigenamq; sinu spoliabit eburno.
At tibi, bis senæ cingunt cui tēpora flammæ
Intemerata Parēs, quā plurimq; ardet Olympo
Angelus, & vultu non exaturatur amato:
Vifa diu felix Mater modò dicta Tonantis,
Jam tibi dimidium qui nōinis abstulit, ensis
Esis adoratas (superi prohibete furorem!)
Intima rimatur Nati per viscera, gazas.

Ecce aurū, & pateras cœli venerabile pignus
Dextra nocens heu me! Cœlestib; extulit aris,
Curāq; Cœlituum petulanti tessera ludo est.
Expoliat tremula gemmas, aurūq; coronæ
Turba manu, cœliq; dapēs per marōra fundit.

Erumpit grando niveis uberrima baccis.
Ut gelidi lanam quando sudēre Triones
Crytallo geminam: puris nix lactea floccis
Vestit agros, miratur ebur tellure repertum.
Nympha legitq; luto gemas siē hōore jacētes:
Haud aliter dominæ rapto diademate frontis
Syderei tremulo jacuerunt marmore vultus;
Et modò qui suppar Genitori æquæva tuetur
Sceptra manu, & mūdū cōmuni jure gubernat
Natus, Arianis gemitum dedit hostia plantis.
Ipse adeo Phæb; qui liber agebat Olympo
Gemmiferos axes, sensit ferale theatrum
Arduus, atratq; comas ferrugine tectus

Absti-

Abstinuit radijs , scenam erubuitq; tueri.

At medium penetrat se se moriturus in hostē
EMMANUEL , qualis medios ignara per enses
It maculosa Tigris , si quando cubilib; audax
Irrupit venator , aquas vomit ore nivales
Ira memor , rumpet cētūmq; animosa catenas:
Talis Oresteam flammanti umbone catervam
A dextra , leváq; movet Pedemontius heros
EMMANUEL , sumæq; parat se reddere gazæ.
Reddidit : errantes in honore pulvere gemas ,
Miratus , tollens ad concia sydera palmas ,
Ac falso veluti deleri fulmine labes
Illa queat (quãquã geminū nō sufficit æquor)
Purpureos aperit fontes , rigat ora nivalis
Imber aquæ ; membris guttæ fulsere cadentes
Divinis , maduere comæ , vultusq; nivales
Candida quos texit nubes , nequeuntq; videri.
Haud undis , haud illa mari , si Pontus uterq;
A lybia properent : *delenda est sanguine labes.*
Et jam fulmineæ post colla nivalia pennæ
Fulserunt , arcusq; venenigeræq; sarissæ .
Quosq; dabat contos manib; , rupemq; libido
Saxea . Divisit placidum cui prima securis
Frontis ebur , quod non certaine hilia vincant,
Strymoniusve ales , patrio aut nix sydere nata,
Fluctuat , & multo cervix turpata cruore
Sternitur , aligera fossus præcordia glande
Purpuream vomit unã animã : quã lactea cœlo
Zona refert amplexa , Patrum sistitq; Senatu
Per media intactas rapientem incendia lauros.

Cor-

Corpora marmor habet; nãq; huic fors cõtigat
Inter adoratas labentem corpore gazas (uni,
Regali jacuisse sinu , cui regia dextras
Dextra fovet , jungitq; augustis artubus artus,
Tunc etiam àplexu placido moriëtia stringūt
Brachia Dilectum , cùm te divellere casto
Fœdere , vi tota mors ingeniosa laborat,
Ast junxit propius , sempérq; revolveris illi.

Limina (spero equidẽ) late gemãtis olympi
Martyrabis, felix Dacùm quĩ primus ab oris.

(Nequa laboratis restaret adorea terris)

Lojolidum misces labarum sociabile turmis
Purpureis. Vultus tibi jam cortyna reduxit
Heroum , seu qui veniët , quõsve ille Senatus
Jam rude donatos miti præcinxit olivã.

Hic tibi Marcelli , centum quos mœnib9 Ind9
Misit ovans cœlo , per pulchra incendia testes
Perdomiti mûdi : spimolæ, domitorq; Britañi
Edmûd9 ! seu quos gelidis Hernad9 ab undis
PONGRACZOS referet Divis , tibi fœdera jungēt
EMMANUEL, quando tot fortia nomina, notos
Aspicias Heroas , & ipse videberis illis.

Sat Thamefis, tolerit sat fortis Iberia Cœlo
Victores : tibi Magne Pater, famusia primum
Purpureum cœlo Juvenem dant littora mû9.
Cujus de roseo nascentur vulnere picti
Narcissi patriæ , surgent & plena rosarum

Atria Romulidæ. Centum post arduus annos
EMMANUEL, mihi Pegascis celebrabere plectris;
Cùm tibi mille , ferēt violas post fata nepotes:

LA-

LACHRYMÆ MARMORIS
Basilicæ Max. Urbis Claudiopolitanæ,
Ad INVICTISSIMUM IMPERATOREM
CAROLUM VI.

Hancce Basilicā statuit honori Principis Angelorū (cui in omni vita addictissimus erat;) Imperator, & Rex Hungariae SIGISMUNDUS, circiter annū Dom. 1442. quo tempore in Trāsalpina Valachia pugnasset. Cui hodie populum Arianus dominatur. Alij laboraverunt: & vos in labores eorum introivistis. Joan. 4. v. 38.

EN captiva sacrū tendit tibi brachia marmor;
Orāq; Plejadum guttis attrita fatigant
CÆSAR, qui Dacos fasces justissimus unus,
Imperiumq; tenes. Superi tibi tela dederunt
Spargere, non segnes Aquilis gestantibus enses.
Dum manus æternam, Tarpeja mœnia, petra
Altera; terrificū moderatur & altera fulmen.
Illa, vel illa meis facilem se præbeat aris,
Pondus ero, Regum longā gestabile dextrā.
Te lapis ultorem sacratus, & ara precatur
CÆSAR, Arianas dudum indignata catenas.
Stat mediū cōplexa forū, quæ mole superbā
Ostentat radios, & non imitabile marmor,
Et tantis vastæ spatij supereminet urbi,
Dia cedrus distat quantum formosa miricis.
Posteaquam domita Cæsar remeavit ab alpe
Victor, & Hunniadum victricia signa steterūt
Inclinata Deo: qui Regia castra præibat
Angelus, aligerūm Princeps, cui lucifer orco
Debeli

Debellatus, erat Clypeo depictus eburno;
Umbo manu motus vovuit pulcherrim9 ignes,
Quales auricomo sparsit Liclytnna curulli:
Dextera flammigeros enses, ac leva catenas
Sustinet, æternũm devicti pondus averni.

Cæsare (nãmq; latus bello regale fovebat
Fulminibus cinctus) parta jam pace recedens
Ille salutato: celeres effudit habenas
Alarum, nullus Clypeis apparuit ignis,
Cessit Olympiacæ visum spectacula pompæ.

Cæsarei sensere sinus, humeriq; nivales
Pondus abssisse sacrum, nullo pia colla gravari
Aligero; tamẽ antè pius, quàm solvat eburnis
Defensum diadema comis, & jaspidas ensis
Aurati deponat ovans: genua ardua terris
Componẽs: His (inquit) erunt tibi regia tẽpla
Mœnibũs, atq; aurum non enarrabilis aræ
Stabit, & Eous gemmarum vestiet imber
Angele! barbarico si quod mihi nobile bello
Hoc spoliũm fortuna dedit, vestris cadet aris,
Cũi rata communi steterat victoria bello.

Dixit; & augustæ mittit fundamina moli.
Huc captiv9 iners, & quos fortuna triumphis
Implicuit; veniũt tardo subita agmina ferro,
Huñiadũmve aras totus struit Hellepontus.
Egregiũ surgebat opus, septemq; labores

Regnorũ: secuit pictũ cui Dalmata marmor,
Cũi Phrygiæ sudãstis acus, captivus & omni
Ex oriente lapis superũm juravit ad aras.
Cũi nevit res eos colus ingeniosa tapetas
Dædaleove operi toto Germania Rheno.

Adfuit, aurifero parcat nec Moldavus imbri,
Vestibulū ante ipsum primi stetit ordinis ales
Angelus, exerto tutatus acinace limen;
Infra terribili rictu jacet hydra, cruentos
Ore vomens ignes, & acuto vellicat ungui
Regnantes plantas: tristi nunc obruta saxo
Pallent ora Ducis, fractāsq; reverberat alas.

Mox ut inextincti fugēre altaribus ignes,
Ædibus erupit quondam dotalibus exul
Angelus, armifero permittens jura draconi.
Sic visum superis. Nullo dignatus & ense
Postes sacrilegos, inceſtāq; limina, raptis
Aligerūm turmis superas excessit in auras.

Da veniā Cæsar, si quis furor entheus urget.
Pectora, clementesq; sinus: has suscitāt iras
Calliope, ac gemitu nemus immortale fatigat.
Quales Pellæo Juvēni, cui mundus utérq;
Ut tibi, frœna tulit: quas vellet, subdidit iras
Timotheus, docto quoties Mavortia cantu
Infremuit tuba: gradivū modò, rursū amores:
Et pacem, furiāsq; tubā variabat eādē;
Haud in te Dacæ tantum; mitissime Cæsar,
Pegafidi licuit, Musis dare pronior ignes
Quām capere oblatos; faciles ad mœnia vultū
Nostra refer, Dacāmq; Ephesū juvet ense tueri.
Nihil habitura moræ, justos ut moveris enses,
Ad dominas ultro fugient palatia palmas.

EPIGRAMMA

IN LIBELLUM.

DeVS propitiVS esto MIHI peCCatori

ex Luca cap. 18.

SCA.

SCAZON.

*Te Publicani versus hunc ferens Annum
Libelle signat, te LIBELLE PECCATOR.
Recede mecum, si sapi, Deos altos,
Et sempiternas laureas Stagirita
A' longe adora; juvat eburneum pugno
Pectusculumque, corculumque pulsare;
Labem Poësis, vel Poëta si mango
Sparsit Libello, venia detur erranti.*

NOMINA OFFERENTIUM.

LADISLAUS Comes GYULAFFI, de Rátott, Hung. Transylv.

ANTONIUS LAZAR, *Perillustris* de Szarhegy, Hung. Transylv.

ALEXIUS SZE'KELY, *Perillustris* de Kíllen, Hung. Transylv.

FRANCISCUS THOMY, *Perillus*, Germanus.

GEORGJUS OLOSZ, *Perillustris* de Tynkova, Hung. Transylv.

JOANNES TORMA, *Peri.* de Csicsó-Kerestúr, Hung. Transylv.

JOSEPHUS BOËR, *Peri.* de Kóvesd, Hun. Tr.

JOSEPHUS BOROS, *Peril.* sicul⁹ de sz. Tháás.

MICHAEL TORMA, *Peril.* de Csicsó-keresztúr, Hung. Transylv. (Transylv.

PETRUS SZAVA, *Peril.* de Somogy, Hung.

STEPHANUS BUDAJ, *Per.* de Pölcse. Hú. Trá.

A. M. D. G.

nec non

Divæ Pärtheno - Martyris nostræ H.

**Primul titlu universitar
de doctor acordat în instituții
academice de pe teritoriul actual al
României și identificat până în 2022 -
conferit în 1715 de
*Academia Claudiopolitana.***

**The first Ph.D. title awarded in
Romania, as identified by 2022 -
conferred in 1715 in *Academia
Claudiopolitana.***